

Sapnis par pilsētu, uz kuru atgriežas, ir reāls

Preiļu novada domes Attīstības, investīciju un inženiertehniskās daļas vadītāja Iveta Piziča.

Lidijas Kirillovas foto

Lidija Kirillova

2015. gadā ANO Ģenerālajā asamblejā pieņēma rezolūciju “Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam”, kas nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus, kas sasniedzami, lai pasaulē mazinātos nabadzība un pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Taču pasaule ir ļoti dažāda. Kamēr vieni vērtē savu attīstību globālā mērogā, citiem elementāru pamatvajadzību nodrošināšana šķiet tāls sapnis.

Kurā pusē esam mēs? Kā mums klājas un ko domājam par nākotni? Pastāv viedoklis, ka Latgale ir depresīvs reģions, ka nekādi ilgtspējīgas attīstības mērķi nepalīdzēs sasniegt tik augstu dzīves līmeni kā, piemēram, Somijā, Dānijā vai Vācijā. Jā, mums ir problēmas, jo dažādos dzīves kvalitātes un iedzīvotāju apmierinātības pētījumos mūs apsteidz gan Igaunija, gan Lietuva. Taču tāpēc jau nevajag padoties, jo izdarīt var daudz – vajadzīgs tikai laiks. Par to ir pārliecināta Preiļu novada domes Attīstības, investīciju un inženiertehniskās daļas vadītāja IVETA PIZIČA. Viņa uzskata, ka mērķis – padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas, tādas, kur cilvēki atgriežas – ir īstenojams, ja tajā ieinteresēta ne tikai pašvaldība, bet visa kopiena.

Viss sākas ar dokumentiem

Faktiski visi ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi, atbilstoši pašvaldības vajadzībām un iespējām, ir integrēti attīstības plānošanas dokumentos – ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, attīstības programmā, ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā, teritorijas plānojumā, skaidro Iveta Piziča. Tiek nodrošināta ilgtspējīga budžeta plānošana, prioritizējot investīcijas projektos, kas veicina vides aizsardzību, infrastruktūras attīstību un sociālo labklājību. Tāpat tiek veikta datu analīze un monitorings, lai novērtētu progresu un pielāgotu rīcības plānus.

«Viss sākas ar dokumentiem. Aiz tiem slēpjas sapņi, ieceres, pēc tam reālas rīcības un darbi, kurus pamana iedzīvotāji.»

Drošs mājoklis – tā ir divvirzienu kustība

Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas – tā skan viens no ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Viens no apakšmērķiem ir nodrošināt visiem piekļuvi pienācīgiem un drošiem mājokļiem un pamatpakalpojumiem par pieejamu cenu un sakārtot graustus. Lūk, ko par to saka pašvaldības speciāliste:

«Pastāv tāds termins kā cilvēka labjūtība – mans mājoklis, mana vieta, tuvākā un tālākā ārtelpa, ko izmanto pašvaldības iedzīvotāji, mūsu viesi. Jebkas, kas saistās ar to, vispirms tiek skatīts caur drošības prizmu. Atbilstoši jābūvē arī pamats. Tas ir mājoklis, kas jābūvē, kurā ir visi pamatpakalpojumi – centralizētā ūdenssaimniecība un siltumapgāde.

Tas, kas pašvaldības pārziņā, ir ieguldījumi īres un sociālajos dzīvokļos. Piemēram, pērn budžeta ietvaros septiņos dzīvokļos veikta apkures sistēmu atjaunošana, nomainīti 33 logi, salabotas durvis un lievenis septiņos dzīvokļos, astoņos dzīvokļos veikti remontdarbi un energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, veikts viens pieslēgums ūdensvada un kanalizācijas sistēmām, kopumā investējot 45 000 eiro. Tika izveidota arī mājokļu jautājumu attīstības darba grupa, kas apkopoja informāciju par pašvaldības dzīvokļiem visā novadā, izstrādāja mehānismu darbam ar parādniekiem. Šis darbs turpināsies šogad ne tikai novada centrā, bet arī pagastos.

Savukārt, runājot par privātīpašumā esošajiem dzīvokļiem, tā ir divvirzienu kustība. Mēs varam palīdzēt, stimulēt attīstību un izaugsmi atbilstoši pašvaldības budžeta iespējām. Taču arī iedzīvotājiem ir jāiesaistās un, galvenais, jāsaprot – tas ir mans mājoklis un mana dzīves vide, kā arī jāuzņemas līdztbildība. Daudzdzīvokļu namu problēmas iedzīvotājiem jārisina kopīgi, jāiemācās sarunāties un vienoties.

Pašvaldība piešķir līdzfinansējumu dzīvojamu māju energoefektivitātes pasākumu veikšanai. Bažas un bailes, kā būs iespējams atmaksāt kredītu, bieži vien ir lielākā «bremze», kāpēc daudzu namu iedzīvotāji kūtri pieteicās energoefektivitātes projektu īstenošanai. Taču Preiļos ir vairākas mājas, kuru iedzīvotāji izgājuši grūto procesu un tagad no tā gūst augļus. Pašlaik tiek atvērta jauna programma, kur Latgalei pievērsta lielāku uzmanību. Pašvaldības saistošie noteikumi paredz piešķirt līdzfinansējumu dokumentācijas sagatavošanai. Pašlaik jau iesniegti vairāki pieteikumi līdzfinansējuma saņemšanai.»

Atbalsts centralizētajai ūdensapgādei un pagalmiem

Dzīvojamās mājas piesaistītā zemesgabala labiekārtošana Rožkalnos izmaksāja 19 tūkstošus eiro, no kuriem tikai pieci tūkstoši bija no mājas iedzīvotāju uzkrājuma fonda

Pašvaldības budžetā ik gadu tiek paredzēti līdzekļi līdzfinansējumam novada teritorijā esošo īpašumu pieslēgšanai centralizētajai ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmai pēc iedzīvotāju vai dzīvojamu ēku īpašnieku ierosinājuma. Tā kā pēdējos gados pieaugusi inflācija, līdzfinansējums pērn tika palielināts. Lielāko daļu piešķirtā finansējuma saņēma Aglonas ciemata iedzīvotāji, jo tur projekta ietvaros tika izbūvēts maģistrālais ūdens apgādes tīkls un interese par individuālajiem pieslēgumiem bija liela. I. Piziča uzsvēr, ka šogad pašvaldība plāno izveidot pieslēgumu centralizētajai ūdensapgādei arī saviem īpašumiem.

Joprojām iedzīvotāji vēlas saņemt pašvaldības līdzfinansējumu daudzdzīvokļu dzīvojamajām mājām piesaistīto zemesgabalu labiekārtošanai. Vairāki projekti tika īstenoti pagājušajā gadā, līdzīgi būšot arī šogad, saka pašvaldības speciāliste. Turklāt līdzfinansējumu var saņemt gan projekta izstrādei, gan darbu realizācijai.

«Ceru, ka visi iepulnātie darbi ritēs raiti, jo valstī joprojām ir grūti atrast kvalitatīvus projektētājus un būvniekus. Papildu problēmas rada arī tas, ka tie ir maza apjoma darbi, uz kuriem lielas firmas nepiesakās,» skaidro I. Piziča.

Grausti un degradētas teritorijas – darba vēl pietiek

Ilgspējīga attīstība nozīmē ne tikai kā jauna radīšanu, bet arī graustu un degradētu vietu identificēšanu un darbu ar īpašniekiem. Attīstības, investīciju un inženiertehniskās daļas vadītāja skaidro, ka «ar to nodarbojas būvvalde, taču šajā ziņā daudz palīdzēt var arī iedzīvotāji, nākot ar priekšlikumiem un sniedzot informāciju, kas nav bijusi pašvaldības rīcībā. Tas ir kopienas uzdevums. Ļoti svarīgi ir fiksēt problēmvietas, izvērtēt prioritātes un virzīt uz risinājumu. Atgādinu, ka pirmā un galvenā prioritāte ir cilvēks, viņa drošība un pamatvajadzību nodrošināšana. Īpaši tas attiecas uz bērniem – ja ārtelpā droši jūtas bērni, tad droši un mierīgi jutīsies pieaugušie, seniori un cilvēki ar ierobežotām iespējām.

Iespaidīgākais darbs, ko ir veikusi pašvaldība degradēto vietu sakārtošanā, ir Preiļu pils – objekts, kas bija absolūti degradēts un uz kura atdzimšanu bija pavisam mazas cerības. Tagad pils atdzimst, par to zina visā Latvijā. Arī nesenā iedzīvotāju aptauja liecina, ka pils ir vajadzīga ne tikai pašvaldībai, bet visai kopienai. Jānis Eglītis bija pirmais cilvēks, kuram pietika «trakuma» pils atjaunošanas idejai. Laika gaitā ideja attīstījās, mainījās, bet tās realizāciju sabiedrība viennozīmīgi atbalsta.

Tiesa, vēl ir daudz vietu un objektu, kas pašlaik ir sliktā stāvoklī. Ceram uz drīzām un pozitīvām pārmaiņām pie apvedceļa aiz ūdens torņa, kur tiks uzbūvēts katastrofu pārvaldības centrs.»

Iveta Piziča atzīst, ka ne viss izdodas, ne visus plānus var realizēt. Tas attiecas, piemēram, uz pirms vairākiem gadiem iegādāto pirts kompleksu, kura atjaunošanā pagaidām nekāda virzība nenotiek. Arī tad, kad lēmums par kāda projekta realizāciju pieņemts, līdz reāliem darbiem pāriet gadi. Iveta piekrīt, ka kārtojamo papīru kalni ir lieli un birokrātija milzīga. Taču virzība ir. Tā taps arī solītais un ilgi gaidītais Žika laukums, būs centra laukuma revitalizācija.

Mobilitāte un klimatneitrāla ekonomika

Viens no jebkuras pašvaldības uzdevumiem ir, piesaistot ES finansējumu, īstenot transporta infrastruktūras uzlabošanas projektus, tostarp ielu un ceļu rekonstrukciju, nodrošināt skolēnu pārvadājumus.

«Skolēnu pārvadājumu sistēma ir izstrādāta, bet maršruti tiek precizēti līdz ar skolu tīkla izmaiņām. Arī katras ģimenes dzīvesvietas maiņa ietekmē maršrutus, transporta plūsmu,» saka Iveta. «Pašvaldības transporta daļas speciālisti katru gadu skatās un vērtē, kā to visu sabalansēt, kā panākt ilgtspēju. Pašlaik transporta jomā tiek stimulēta tehnoloģiju attīstība un izaugsme. Pašvaldība īsteno divus projektus, kuru ietvaros tiks iegādāti bezemisiju transportlīdzekļi.

Arī ielu un ceļu remontu un atjaunošanu ir lietas, kas nepārtraukti ir uzmanības centrā. Tiek gatavoti projekti. Šajā plānošanas periodā mēs varam saņemt finansējumu tikai tad, ja attīstām publisko infrastruktūru, kas ir vērsta uzņēmējdarbības atbalstam un izaugsmei. Šobrīd jau ir noslēgti līgumi par ceļu Rušona–Siveriņa Rušonas pagastā un Purmaļi–Lielie Anspoki Saunas pagastā, kā arī Kooperatīvās ielas pārbūvi, Noliktavu un Kurzemes ielas seguma atjaunošanu Preiļos, kā arī pilsētas centra satiksmes infrastruktūras pārbūvi, kas aptver Krāslavas, Rēzeknes, Brīvības, Aglonas, Daugavpils, Zaļās, Līvānu ielas un Turgus laukuma posmus.

VIEDOKĻI

Aizkalnes pagasta iedzīvotāju konsultatīvās padomes vadītāja Ilze Valaine: «Aizkalnē ir viena māja, kurā izveidoti sociālie dzīvokļi. Situācija, manuprāt, ir normāla, vienīgi pagalmā sabrucis šķūnis, kuram jau dota atļauja nojaukšanai. Vēl Aizkalnē stāv tukšas divas vairākstāvu mājas, kuras bija apdzīvotas, kad ciematā darbojās skola. Ja kādam vajag dzīvokli, lūdzu, nāciet. Cik saprotu, tas ir pašvaldības dzīvojamais fonds, bet laika gaitā tas pamazām bojājas. Žēl, ka tā, jo Preiļi ir tuvu, ceļš asfaltēts, vajag tikai līdzekļus un uzņēmību. Vispirms gan būvniekiem jāskatās, vai tās mājas vēl iespējams remontēt.

Kas attiecas uz pagasta ceļiem, tad šķīdoņa laikā, tie, protams, nav izbraucami. Vasarā, kad nogreiderē, nopļauj ceļmalas, ir labāk. Protams, ir vietas, kur nepieciešams remonts, kaut vai šķembas un granti uzberot. Daudzviet nepieciešams gar ceļa malām krūmu apaugumu novākt, bet pagasta pārvaldes vadītājs teic, ka to darot pieejamo līdzekļu apjomā.

Iedzīvotāju padomē daudz esam runājuši par problēmām, bet tālāk nekur netiekam. Pēdējā sapulcē nolēmām, ka mūsu mērķis ir darīt lietas, ko spējam paši saviem spēkiem. Ķersimies pie vides sakopšanas muzeja apkārtnē. Iebraucot Aizkalnē, ceļa malas un upes krasts līdz vecajai skolai izskatās briesmīgi. Taču vajagot saskaņojumu ar vides pārvaldi, tāpēc lūdzām pagasta vadību to nokārtot. Ceru, ka līdz pavasara talkai atļauja būs.

Decembrī notika plaša iedzīvotāju aptauja par dzīvi Aizkalnē. Secinājām, ka tieši vides lietas ir pirmais, ko varam pašu spēkiem izdarīt. Ticu, ka kopienā ir spēks, tikai vajag runāt ar cilvēkiem, uzklaut viņu iniciatīvas.»

Pelēcu pagasta iedzīvotāju konsultatīvās padomes sekretāre Skaidrīte Trubiņa: «Mūsu pagasta pirmā un galvenā bēda ir sliktais ceļu stāvoklis, par to runājam kopš brīža, kad tikām ievēlēti. Ceļi ir katastrofāli, piemēram, es no savām mājām varu izbraukt trijos virzienos, bet netieku laukā ne uz vienu pusi. Pirmais mūsu sarakstā ir ceļš Ārdava–Omolka–Nīdermuīža. Vismaz trim iedzīvotājiem šis ceļš ir vitāli svarīgs, jo viņi strādā maīņu darbu Aizkalnē, Kalupē, Daugavpilī. Ko darīt, ja netiek uz darbu? Vienīgi mainīt dzīvesvietu, un tas nozīmē, ka atkal kāda māja paliks neapdzīvota.

Visos iespējamajos formātos, visās iespējamās vietās esmu gājusi un runājusi par šo ceļu, rezultātā dažas bedrītes Kurmu ceļa posmā, kur brauc skolas autobuss, tika aizbērtas. Uzskatu, ka pašvaldībā nav virsvadības, kas atbildētu par ceļu remontiem. Vai pagasta pārvaldnieci, kura pēc profesijas ir skolotāja, būtu jāzina, kurā vietā un kas jādarā? Nevienam citam pašvaldības speciālistam, kam būtu jāpieņem konceptuāli lēmumi, tie neesmu redzējuši. Arī ar minimāliem līdzekļiem varam strādāt, ja to darām kopā. Beznaudas apstākļos arī bedru aizbēršana ir labs risinājums, tikai tam jānotiek profesionāli. Citādi izber grants kravu un pat lāgā neizfīdzina.

Vēl ļoti uztrauc darbu kvalitāte. Kad greiderēja manis jau minēto ceļu no Ārdavas, iegreiderējās tik dziļi, ka brauktuves malās izveidoti vaļņi. Slapjā laikā ūdens nekur nenotek, un ceļš pilda grāvja funkciju.

Kad klausījās, kā notiek pašvaldības šī gada budžeta pieņemšana, neredzēju un nedzirdēju, ka ceļu jautājumam kāds pievērštos. Kāds ir konceptuālais redzējums novadā sakārtot pagastu ceļus? Ne redzējuma, ne virsvadības. Nevar būt tā, ka pagasta pārvaldnieci jāklūst par ceļu būves inženieri un pilnvērtīgi jārisina jautājumi.»

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Sapnis par pilsētu, uz kuru atgriežas, ir reāls» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds